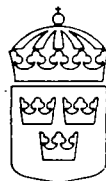

Utbildningsutskottets betänkande

1988/89:UbU20

Anslag till utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken

1988/89
UbU20

ÅTTONDE HUVUDTITELN

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1988/89:100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under punkt D 8. Utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken jämte motioner.

Propositionen

Regeringen har under punkt D 8 (s. 192–203) föreslagit

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta en allmän utbildningslinje, ADB-linjen om 60 poäng, den 1 juli 1989,
2. att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta en påbyggnadslinje, påbyggnadsutbildning i socialt arbete om 40 poäng, den 1 juli 1989,
3. att riksdagen bemyndigar regeringen att avveckla bostads- och fastighetsförvaltningslinjen fr.o.m. budgetåret 1989/90,
4. att riksdagen fastställer planeringsramar enligt vad som i propositionen har förordats,
5. att riksdagen till Utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 426 858 000 kr.

Motionerna

1988/89:Ub516 av Bengt Kronblad (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ett Besöks- och turistnäringsinstitut i Kalmar.

1988/89:Ub540 av Erling Bager m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om högskolelinje anpassad för detaljhandeln.

1988/89:Ub552 av Bo Hammar m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om extra satsningar på Stockholms universitet.

1988/89:Ub557 av Ingbritt Irhammar och Karl Erik Olsson (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fullständig ekonomutbildning vid högskolan i Kristianstad.

1988/89:UbU20

1988/89:Ub570 av Lars Sundin (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar lokalisera ekonomlinjens fördjupningsdel till Borås.

1988/89:Ub587 av Karin Starrin och Gunnar Björk (båda c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att 30 elevplatser i ekonomlinjens basblock om 80 poäng anslås för Hälsingland.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Gävleborgs län får bibehålla sin tidigare platsgaranti vid Uppsala universitet för där befintliga fördjupningsdelar beträffande ekonomlinjens basblock om 80 poäng.

1988/89:Ub590 av Bertil Måbrink (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att högskolan i Gävle-Sandviken tilldelas ytterligare 30 nybörjarplatser på ekonomlinjen 140 poäng fr. o. m. budgetåret 1989/90.

2. att riksdagen hos regeringen begär att erforderliga medel beviljas i kompletteringspropositionen.

1988/89:Ub601 av Nils T Svensson och Lennart Nilsson (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utöka turismlinjen till att omfatta 120 poäng.

1988/89:Ub603 av Iris Mårtensson m.fl. (s) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fördelningen av nybörjarplatser till ekonomlinjen vid högskolan i Gävle-Sandviken.

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om garanterade utbildningsplatser för ekonomstuderande vid högskolan i Gävle-Sandviken på fördjupningsalternativen vid Uppsala universitet.

1988/89:Ub631 av Rune Rydén m.fl. (m, c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den systemvetenskapliga linjen, utbildningsfrågor och dess finansiering.

1988/89:Ub638 av Lars Ernestam och Gudrun Norberg (båda fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättande av försäkringsadministrativ linje vid högskolan i Örebro.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om omfördelning av anslagen så att högskolan i Örebro kan fullfölja arbetet med en permanent social påbyggnadslinje.

1988/89:Ub647 av Bertil Måbrink och Berith Eriksson (båda vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att studerande från ekonomlinjen vid högskolan i Gävle-Sandviken fr. o. m. läsåret 1989/90 garanteras utbildningsplatser på de

fördjupningsalternativ som anordnas av Uppsala universitet med undantag av alternativ som inrättas i Gävle,

2. att riksdagen hos regeringen begär att anslag som garanterar utbildningsplatser på de fördjupningsalternativ som anordnas vid Uppsala universitet upptas i kompletteringspropositionen.

1988/89:Ub669 av Håkan Strömberg m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av fortsatt utbyggnad av högskolan i Örebro (delvis).

1988/89:Ub673 av Ann-Cathrine Haglund m.fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ansvaret för utbildning utöver grundnivån,

4. att riksdagen avslår regeringens förslag om att inrätta ekonomlinjens fördjupningsdel vid högskolorna i Jönköping, Skövde och Gävle–Sandviken,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjligheterna att bedriva utlokaliserad utbildning,

6. att riksdagen hos regeringen begär analys och åtgärder i syfte att höja utbildningens kvalitet inom AES-sektorn i enlighet med vad som i motionen anförts,

7. att riksdagen hos regeringen begär ett förslag till förlängning av den systemvetenskapliga linjen i enlighet med vad i motionen anförts.

1988/89:Ub691 av Sten-Ove Sundström m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utökning av antalet nybörjarplatser vid den systemvetenskapliga utbildningen vid högskolan i Luleå.

1988/89:Ub698 av Rolf Dahlberg (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att studerande från ekonomlinjen vid högskolan i Gävle–Sandviken fr.o.m. läsåret 1989/90 garanteras utbildningsplatser på de fördjupningsalternativ som anordnas av Uppsala universitet med undantag av alternativ som inrättats i Gävle, samt att riksdagen anvisar medel för detta under anslagsposten Vissa kostnader för ekonomlinjen.

1988/89:Ub706 av Börje Nilsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokalisering av ekonomlinjens fördjupningsdel till högskolan i Kristianstad.

1988/89:Ub712 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

6. att riksdagen under anslaget D 8. Utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken anslår 5 milj.kr. utöver vad regeringen har föreslagit att fördelas i enlighet med vad vi föreslagit i motionen.

1988/89:Ub722 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att fullständig ekonomutbildning vid högskolan i Kristianstad skall inrättas fr.o.m. höstterminen 1989 i enlighet med vad som anförts i motionen.

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att inrätta den föreslagna nya påbyggnadslinjen i socialt arbete, 40 poäng, vid högskolan i Östersund.

1988/89:Ub834 av Ann-Cathrine Haglund m.fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

37. att riksdagen hos regeringen begär en redovisning av orsakerna till de stora variationerna i kostnaderna för samma slags utbildning vid olika högskolor och universitet.

1988/89:Ub835 av Lars De Geer m.fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att på basis av befintliga utredningar (bl.a. från AMS), den högre utbildningen skyndsamt bör förstärkas inom turismnäringen och komplettera densamma med lämpliga forskningsuppdrag.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Kr521.

Utskottet

Påbyggnadsutbildning i socialt arbete

I propositionen begärs riksdagens bemyndigande att inrätta en påbyggnadslinje i socialt arbete om 40 poäng den 1 juli 1989. Utbildningen, som avses bedrivas i långsam studietakt (halvfartsstudier), bör enligt statsrådets mening lokaliseras till universiteten i Stockholm, Göteborg och Umeå med vardera 20 nybörjarplatser. De mål som bör gälla för utbildningen är, i enlighet med förslag från universitets- och högskoleämbetet (UHÄ), att de studerande skall förvärva fördjupade kunskaper och färdigheter i socialt arbete på individ-, grupp- och samhällsnivå.

Att den nya påbyggnadsutbildningen skall lokaliseras till ytterligare två orter begärs i tre motioner. Motionerna 1988/89:Ub638 (fp) yrkande 3 och 1988/89:Ub669 (s) delvis gäller högskolan i Örebro, där redan en lokal påbyggnadslinje om 60 poäng har funnits inrättad de senaste två åren, medan motion 1988/89:Ub827 (s) yrkande 6 avser högskolan i Östersund. Utbildning på dessa två orter föreslogs också av UHÄ i anslagsframställningen för budgetåret 1989/90.

Utskottet anser att den föreslagna dimensioneringen och lokaliseringen av påbyggnadsutbildningen i socialt arbete är väl avvägda i ett inledningsskede. Huruvida det finns anledning att öka antalet nybörjarplatser och antalet utbildningsorter får bedömas när erfarenhet vunnits av den nya påbyggnadslinjen. Utskottet har inte heller några invändningar mot de allmänna mål för utbildningslinjen som UHÄ har föreslagit.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 1988/89:Ub638 yrkande 3, 1988/89:Ub669 delvis och 1988/89:Ub827 yrkande 6 och tillstyrker att regeringen bemyndigas att inrätta en påbyggnadslinje i socialt arbete om 40 poäng den 1 juli 1989.

Fullständig ekonomutbildning, dvs. inkl. fördjupningsdelen, anordnas innevarande budgetår vid samtliga högskoleenheter med ekonomutbildning utom vid högskolorna i Gävle–Sandviken, Jönköping, Kristianstad, Borås och Skövde. Högskolan i Växjö har dock lokaliserat vissa platser inom fördjupningsdelen till högskolan i Jönköping.

I föregående års budgetproposition (prop. 1987/88:100 bil. 10 s. 250–251) redovisades att föredragande statsrådet ansåg att samtliga högskoleenheter borde erhålla fördjupningsdelen och att UHÅ skulle utarbeta en plan för att genomföra detta. Riksdagen hade inga invändningar mot att de orter som då endast hade basblocket successivt skulle erhålla fördjupningsdelen. Med hänsyn till att fördjupningsdelen med inriktning mot redovisning redan anordnades vid högskolan i Jönköping i decentraliserad form förutsatte utbildningsutskottet att detta fördjupningsalternativ skulle inrättas vid denna högskola redan fr.o.m. budgetåret 1989/90 (UbU 1987/88:23, rskr. 1987/88:208).

I årets budgetproposition föreslås således att fördjupningsdelen skall lokaliseras till högskolorna i Jönköping, Skövde och Gävle–Sandviken. Vid högskolan i Gävle–Sandviken har sedan den 1 juli 1986 funnits en påbyggnadsutbildning om 60 poäng på ekonomlinjens eller förvalningslinjens basblock, bostads- och fastighetsförvaltningslinjen. Denna allmänna linje som har 30 nybörjarplatser föreslås nu avvecklas fr.o.m. den 1 juli 1989 och ersättas med lika många platser på ekonomlinjens fördjupningsdel. Behovet av utbildning inom bostads- och fastighetsförvaltningsområdet bör således täckas inom ekonomlinjens fördjupningsdel.

Ett stort antal motioner berör de förslag till *planeringsramar för ekonomlinjen* som föreslagits i propositionen.

I motion 1988/89:Ub673 (m) hävdas att fördjupningsdelen av ekonomlinjen kan utlokaliseras till de mindre högskoleenheter (yrkande 5), men att ansvaret för utbildningen skall ligga hos högskoleenheter med fasta forskningsresurser samt de större högskolorna i Växjö, Karlstad och Örebro (yrkande 3). I konsekvens härmed avvisas förslaget i propositionen om att fördjupningsdelen skall inrättas vid högskolorna i Jönköping, Skövde och Gävle–Sandviken (yrkande 4). I yrkande 6 delvis begärs att regeringen bör få i uppdrag att snarast möjligt redovisa en jämförelse mellan i första hand ekonomutbildningen i Sverige och i andra länder. Förslag om kvalitetshöjande åtgärder bör även innefatta förslag beträffande utbildningens organisation m.m.

Fyra motioner innehåller förslag om att även högskolorna i Kristianstad och Borås skall få fullständig ekonomutbildning. Motionerna 1988/89:Ub557 (c), 1988/89:Ub706 (s) och 1988/89:Ub722 (m) gäller Kristianstad, medan motion 1988/89:Ub570 (fp) gäller Borås.

Såsom nyss nämnts har riksdagen redan under föregående riksmöte tagit ställning för principen att alla högskoleenheter som i dag har ekonomlinjens basblock successivt även skall få fördjupningsdelen. Utskottet är emellertid inte berett att föreslå att detta skall ske fr.o.m. budgetåret 1989/90 vid samtliga högskoleenheter som saknar fördjupningsdel. Med hänvisning

härtill avstyrker utskottet motionerna 1988/89:Ub557, 1988/89:Ub570, 1988/89:Ub673 yrkandena 3, 4 och 5 samt yrkande 6 delvis, 1988/89:Ub706 och 1988/89:Ub722.

I tre motioner, nämligen 1988/89:Ub587 (c) yrkande 1, 1988/89:Ub590 (vpk) yrkande 1 och 1988/89:Ub603 (s) yrkande 5, begärs att planeringsramen för ekonomlinjens basblock vid högskolan i Gävle–Sandviken skall utökas från föreslagna 30 platser till 60 platser för att möjliggöra utlokalisering av basblocket till Hälsingland. Sådan utbildning har i form av fristående kurser på uppdragsbasis anordnats av högskolan för kommunerna Ovanåker, Bollnäs och Söderhamn. Enligt yrkande 2 i motion 1988/89:Ub590 skall erforderliga medel härför anvisas i kompletteringspropositionen.

Utskottet anser inte att det finns något underlag för att utöka den totala planeringsramen för ekonomutbildningen. Frågan om var högskolan i Gävle–Sandviken anordnar fristående kurser eller kurser på uppdragsbasis är inte ett ärende för riksdagen.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 1988/89:Ub587 yrkande 1, 1988/89:Ub590 och 1988/89:Ub603 yrkande 5 och tillstyrker således det av regeringen föreslagna antalet nybörjarplatser för ekonomlinjen.

Utskottet har ingen invändning mot regeringens förslag att avveckla påbyggnadsutbildningen om 60 poäng, *bostads- och fastighetsförvaltningslinjen*, fr.o.m. budgetåret 1989/90.

I fyra motioner, nämligen 1988/89:Ub587 (c) yrkande 2, 1988/89:Ub603 (s) yrkande 6, 1988/89:Ub647 (vpk) och 1988/89:Ub698 (m), tas frågan om *platsgaranti vid universitetet i Uppsala för studerande från ekonomlinjens basblock vid högskolan i Gävle–Sandviken* upp. Motionärerna anser det rimligt att de studerande som redan påbörjat sin ekonomutbildning vid högskolan i Gävle–Sandviken med förutsättningen att de skulle garanteras en plats vid något av fördjupningsalternativen vid universitetet i Uppsala skall vara garanterade en studieplats vid universitetet, trots att ett fördjupningsalternativ, bostads- och fastighetsförvaltning, kommer att erbjudas vid högskolan i Gävle–Sandviken fr.o.m. hösten 1989.

Utskottet anser det rimligt att villkor som gäller för studerande vid påbörjande av studierna inte förändras under pågående utbildning, varför den av motionärerna efterlysta platsgarantin bör omfatta de studerande som påbörjat sina studier på ekonomlinjens basblock vid högskolan i Gävle–Sandviken höstterminen 1987 resp. 1988. Medel för detta bör beräknas för universitetet i Uppsala under anslagsposten Vissa kostnader för ekonomlinjen budgetåren 1989/90, 1990/91 och 1991/92.

Vid beräkningen av erforderliga medel till universitetet i Uppsala har utskottet noterat att de medel, 1 052 000 kr., som beräknats under anslagsposten Vissa kostnader för ekonomlinjen budgetåret 1989/90 endast motsvarar ca 4 000 kr. per årsstudieplats om man räknar med en 75-procentig övergång av studerande från basblocket till fördjupningsalternativ vid mottagande högskoleenheter. En sådan modell för beräkning av övergångsfrekvensen har föreslagits av UHÄ på grundval av vad som förordades i rapporten Ekonomlinjen; Analys och förslag rörande övergången från basblock till fördjupningsdel, daterad den 14 april 1987. Med den dimensio-

nering av basblock och fördjupningsdel som föreslås i budgetpropositionen skulle således sammanlagt 270 årsstudieplatser behöva tillhandahållas av andra högskoleenheter (75 % av 240 överskjutande platser på basblocket för studerande som skall läsa 60 poäng på fördjupningsdelen). Enligt UHÄ:s anslagsframställning för budgetåret 1989/90 skulle en rimlig kostnadstäckning vara 11 340 kr. per årstudieplats, dvs. totalt 3 062 000 kr. per budgetår. Utskottet anser för sin del att det är rimligt att ifrågavarande anslagspost permanent tillförs (3 062 000 kr. - 1 052 000 kr. =) 2 010 000 kr.

För att täcka kostnaderna för universitetets i Uppsala mottagande av studerande från basblocket vid högskolan i Gävle-Sandviken bör anslagsposten för budgetåret 1989/90 tillföras ytterligare 255 000 kr. (75% av 30 årsstudieplatser à 11 340 kr.). För budgetåren 1990/91 och 1991/90 bör resurser beräknas på motsvarande sätt för 75% av 45 årstudieplatser resp. 15 årstudieplatser. I nu aktuellt pris- och löneläge motsvarar denna tillfälliga resursförstärkning för dessa tre budgetår totalt 765 000 kr.

Vad utskottet anfört om platsgaranti vid universitetet i Uppsala för studerande vid basblocket vid högskolan i Gävle-Sandviken samt ytterligare medelsanvisningar under anslagsposten Vissa kostnader för ekonomlinjen budgetåren 1989/90, 1990/91 och 1991/92 bör riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Ub587 yrkande 2, 1988/89:Ub603 yrkande 6, 1988/89:Ub647 och 1988/89:Ub698 (samtliga delvis) som sin mening ge regeringen till känna.

Enligt motion 1988/89:Ub540 (fp) bör regeringen uppdra åt UHÄ att utforma en *ekonomutbildning med specialisering mot detaljhandeln*.

Riksdagen har tidigare under detta riksmöte behandlat ett liknande motionsyrkande (bet. 1988/89:UbU5, rskr. 1988/89:41). Utskottet konstaterade då att planering pågick vid universitetet i Göteborg av en ny fördjupning inom ekonomlinjen inriktad mot detaljhandeln. Utskottet vill erinra om att riksdagen har fattat beslut om att utbildningsplanerna för det stora flertalet utbildningslinjer numera är en fråga för de enskilda högskoleenheter (UbU 1987/88:20, rskr. 1987/88:205). Den fråga som motionären tar upp är en utbildningsplanefråga som inte skall beslutas av vare sig riksdagen eller UHÄ, varför motion 1988/89:Ub540 avstyrks.

Systemvetenskapliga linjen

I motionerna 1988/89:Ub673 (m) yrkande 7 och 1988/89:Ub631 (m) föreslås en *förlängning av systemvetenskapliga linjen* från 120 till 160 poäng för att trygga kvaliteten i utbildningen och bereda plats för utbildningsmoment om systemteknik och om relationerna teknik, människa och samhälle. I motion 1988/89:Ub631 förordas dessutom en kvalitetshöjning genom ökad per capita-tilldelning och tillräckliga utrustningsresurser.

Enligt vad utskottet har inhämtat har UHÄ låtit tre sakkunniga göra en översyn av den systemvetenskapliga linjen. Denna översyn presenterades i slutet av oktober 1988 i en rapport med titeln Systemvetenskaplig utbildning inför 90-talet. Rapporten remissbehandlas för närvarande. I en delrapport föreslogs vissa resursförstärningar, vilket bl.a. resulterat i att UHÄ beslutat om riktade insatser från den s.k. UHÄ-ramen för utrustning till de

systemvetenskapliga utbildningarna. För budgetåret 1988/89 har således 5 milj.kr. fördelats, och ytterligare satsningar planeras för kommande två budgetår. Utskottet anser att motion 1988/89:Ub631 således får anses vara tillgodosedd i denna del.

Vad gäller övriga åtgärder som efterlyses i motionerna, nämligen ökning av percapitatilldelningen och förlängning av utbildningstiden, anser utskottet att UHÄ:s beredning av frågan bör avvaktas innan beslut fattas om eventuella förändringar av den systemvetenskapliga linjen.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub631 och 1988/89:Ub673 yrkande 7.

En utökning av antalet nybörjarplatser med 30 till totalt 60 vid högskolan i Luleå föreslås i motion 1988/89:Ub691 (s). Motionärerna anser att de nya arbetstillfällena som blir ett resultat av lokaliseringspolitiska insatser i Norrbotten kommer att öka behovet av personer med systemvetenskaplig utbildning.

Utskottet finner att de *planeringsramar för systemvetenskapliga linjen* som föreslagits av regeringen är väl avvägda och föreslår därför att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub691 och fastställer planeringsramar i enlighet med propositionen.

Turismlinjen m.m.

Tre motioner berör frågor med anknytning till turismlinjen. I motion 1988/89:Ub601 (s) begärs en förlängning av linjen från nuvarande 80 poäng till 120 poäng, medan det i motion 1988/89:Ub835 (fp) yrkande 3 hävdas att den nuvarande högre utbildningen inom turismområdet är helt otillräcklig och att utbildningarna bör kompletteras med lämpliga forskningsuppdrag. Slutligen föreslås i motion 1988/89:Ub516 (s) att ett särskilt besöks- och turistnäringsinstitut inrättas i anslutning till institutionen för turism vid högskolan i Kalmar. En sådan samlad kompetens skulle enligt motionären ge en effektiv koppling mellan den högre utbildningen och turistnäringen.

Utskottet vill beträffande utbildningstidens längd upprepa vad utskottet tidigare anfört i ärendet, nämligen att behovet av fördjupad och breddad utbildning inom området kan tillgodoses genom lokala påbyggnadslinjer eller fristående kurser. Vad gäller dimensioneringen av utbildningen vill utskottet hänvisa till föredragande statsråds anmälan i proposition 1988/89:100 bilaga 14 (s. 27) att Sveriges turistråd, i samverkan med arbetsmarknadsverket, skolöverstyrelsen och UHÄ, kommer att sammanställa de utredningar, inventeringar m.m. som genomförts under senare år avseende arbetskraftsbehoven inför 90-talet inom den växande turistsektorn. Frågor rörande forskningsinsatser på turismens område kommer enligt samma statsråds anmälan att behandlas under 1989/90 års riksmöte i samband med övriga forskningsfrågor. Slutligen vill utskottet påpeka att ett besöks- och turistnäringsinstitut kan förläggas till högskola med turismutbildning utan särskilt uttalande från riksdagen.

Med hänvisning till vad utskottet anfört om turismlinjen m.m. föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub516, 1988/89:Ub601 och 1988/89:Ub835 yrkande 3.

ADB-linje om 60 poäng

I propositionen begärs riksdagens bemyndigande att inrätta en allmän utbildningslinje, ADB-linjen om 60 poäng, den 1 juli 1989. Utbildningen bör enligt statsrådets mening lokaliseras till universitetet i Stockholm samt högskolorna i Eskilstuna–Västerås, Gävle–Sandviken, Växjö och Sundsvall–Härnösand med totalt 250 nybörjarplatser. De mål som bör gälla för utbildningen är, i enlighet med förslag från UHÄ,

att förbereda för vanligen förekommande arbetsuppgifter inom programmering och systemering med inriktning på företrädesvis administrativa tillämpningar,

att utveckla den studerandes förmåga dels att identifiera, analysera och lösa problem inom området automatisk databehandling för administrativa rutiner, dels att förstå de konsekvenser för samhälle, näringsliv och individer som automatisk databehandling medför och därvid kunna kritiskt bedöma skilda parterers intressen och roller.

Utskottet har inga invändningar mot regeringens förslag och tillstyrker därför att regeringen bemyndigas att inrätta en allmän utbildningslinje, ADB-linjen om 60 poäng, den 1 juli 1989.

Försäkringsadministrativ linje

Två motioner, nämligen 1988/89:Ub638 (fp) yrkande 2 och 1988/89:Ub669 (s) delvis, tar upp frågan om inrättande av en försäkringsadministrativ linje som en allmän linje som bör lokaliseras till högskolan i Örebro. Vid högskolan bedrivs nämligen sedan i januari en utbildning, som omfattar 60 poäng, på uppdragsbasis åt riksförsäkringsverket.

Förslag om inrättande av nya allmänna utbildningslinjer lämnas efter sedvanlig beredning av UHÄ i anslagsframställning till regeringen. Något sådant förslag har inte lämnats beträffande den av motionärerna föreslagna linjen. Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub638 yrkande 2 och 1988/89:Ub669 delvis.

Planeringsramar i övrigt

Utskottet tillstyrker förordade planeringsramar i övrigt och föreslår att riksdagen fastställer dem i enlighet med förslaget i propositionen.

Anslag till utbildningar inom AES-sektorn

I propositionen föreslås en särskild kvalitetsförstärkning för bl.a. vissa utbildningar inom AES-sektorn genom att sammanlagt 19 244 000 kr. har anvisats utöver sedvanlig pris- och löneomräkning. Föredragande statsrådet har därvid utgått från att merparten av förstärkningen skall läggas på samhällsvetarlinjen, ekonomlinjen, juristlinjen, sociala linjen, systemvetenskapliga linjen, förvaltningslinjen, linjen för personal- och arbetslivsfrågor samt psykologlinjen.

I motion 1988/89:Ub673 (m) yrkande 6 delvis föreslås att regeringen bör få i uppdrag att snarast möjligt redovisa en jämförelse mellan den högre

utbildningen i Sverige och den i andra länder inom AES-sektorn, särskilt ekonomlinjen, samt framlägga förslag om kvalitetshöjande åtgärder. Dessa åtgärder bör bl.a. avse resursförstärkningar.

I motion 1988/89:Ub712 (fp) yrkande 6 hävdas att de förstärkningar som AES-sektorn erhållit i propositionen inte är tillräckliga för att möjliggöra nödvändiga förbättringar av undervisnings- och examinationsformer och inte heller medger en ökning av undervisningstätheten. Motionärerna föreslår därför en höjning av anslaget med 5 milj.kr. utöver vad regeringen har föreslagit. En proportionellt större andel av detta belopp bör tillfalla universitetet i Stockholm, som har lägre genomsnittskostnader för utbildningarna inom AES-sektorn än övriga högskoleenheter.

Synpunkter beträffande de genomsnittligt låga kostnaderna för utbildningarna främst inom AES-sektorn vid universitetet i Stockholm framförs också i motionerna 1988/89:Ub552 (vpk) och 1988/89:834 (m) yrkande 37. I den först nämnda motionen begärs att regeringen skall återkomma med förslag om en extra satsning på universitetet i kompletteringspropositionen, medan en redovisning av orsakerna till de stora variationerna i kostnaderna för samma slags utbildning begärs i den sist nämnda motionen.

Utskottet vill inledningsvis erinra om de medelsökningar som utskottet tidigare i detta betänkande beräknat under rubriken ekonomlinjen (s. 6–7). Ökningarna av anslagsposten Vissa kostnader för ekonomlinjen budgetåret 1989/90 uppgår till (2 010 000 kr. + 255 000 kr. =) 2 265 000 kr.

Utskottet anser att det därutöver är motiverat – bl.a. med hänsyn till den låga resurstilldelningen till de flesta utbildningar inom AES-sektorn vid universitetet i Stockholm – att sektorn budgetåret 1989/90 generellt förstärks med ytterligare 3 milj.kr. utöver den förstärkning om drygt 19 milj.kr. som regeringen föreslagit. Av den generella ökningen om 3 milj.kr. bör en proportionellt större del tillfalla universitetet i Stockholm.

Vad gäller orsakerna till de stora variationerna i kostnaderna för samma slags utbildning vill utskottet hänvisa till den granskning av kostnaderna för sex allmänna utbildningslinjer vid 24 högskoleenheter som riksdagens revisorer gjort (rapport 1986/87:3) och som nyligen behandlats i utskottets betänkande 1988/89:UbU9. Som framgår av denna granskning kan det finnas många orsaker till variationerna i kostnader (1988/89:UbU9 s. 11). Utskottet förutsätter att det ingår i UHÄ:s nya roll att utveckla metodiker som gör det möjligt att i framtiden analysera om sådana variationer är rimliga eller om omfördelningar av resurser är motiverade.

Utskottet föreslår således att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:100 och motionerna 1988/89:Ub552, 1988/89:Ub587 yrkande 2 delvis, 1988/89:Ub603 yrkande 6 delvis, 1988/89:Ub647 delvis, 1988/89:Ub673 yrkande 6 delvis, 1988/89:Ub698 delvis, 1988/89:Ub712 yrkande 6 och 1988/89:Ub834 yrkande 37 till *Utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av (426 858 000 kr. + 2 265 000 kr. + 3 000 000 kr. =) 432 123 000 kr.

Utskottet hemställer

1. beträffande *påbyggnadsutbildning i socialt arbete*
att riksdagen med avslag på motionerna 1988/89:Ub638 yrkande 3, 1988/89:Ub669 delvis och 1988/89:Ub827 yrkande 6 bemyndigar regeringen att inrätta en påbyggnadslinje, påbyggnadsutbildning i socialt arbete om 40 poäng, den 1 juli 1989 i enlighet med vad som förordats i proposition 1988/89:100,
2. beträffande *planeringsramar för ekonomlinjen*
att riksdagen med avslag på motionerna 1988/89:Ub557, 1988/89:Ub570, 1988/89:Ub587 yrkande 1, 1988/89:Ub590, 1988/89:Ub603 yrkande 5, 1988/89:Ub673 yrkandena 3, 4 och 5 samt 6 delvis, 1988/89:Ub706 och 1988/89:Ub722 fastställer planeringsramar i enlighet med vad som förordats i proposition 1988/89:100,
3. beträffande *bostads- och fastighetsförvaltningslinjen*
att riksdagen bemyndigar regeringen att avveckla bostads- och förvaltningslinjen fr.o.m. budgetåret 1989/90 i enlighet med vad som förordats i proposition 1988/89:100,
4. beträffande *platsgaranti vid universitetet i Uppsala för studerande vid basblocket vid högskolan i Gävle–Sandviken samt medelsberäkning för anslagsposten Vissa kostnader för ekonomlinjen*
att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Ub587 yrkande 2, 1988/89:Ub603 yrkande 6, 1988/89:Ub647 och 1988/89:Ub698, samtliga delvis, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
5. beträffande *ekonomutbildning för detaljhandeln*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub540,
6. beträffande *förlängning av systemvetenskapliga linjen m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub631 och 1988/89:Ub673 yrkande 7,
7. beträffande *planeringsramar för systemvetenskapliga linjen*
att riksdagen med avslag på motion 1988/89:Ub691 fastställer planeringsramar i enlighet med vad som förordats i proposition 1988/89:100,
8. beträffande *turismlinjen m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub516, 1988/89:Ub601 och 1988/89:Ub835 yrkande 3,
9. beträffande *ADB-linje om 60 poäng*
att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta en allmän utbildningslinje, ADB-linjen om 60 poäng, den 1 juli 1989 i enlighet med proposition 1988/89:100,
10. beträffande *försäkringsadministrativ linje*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub638 yrkande 2 och 1988/89:Ub669 delvis,
11. beträffande *planeringsramar i övrigt*
att riksdagen fastställer planeringsramar i enlighet med vad som förordats i proposition 1988/89:100,

12. beträffande *anslag till utbildningar inom AES-sektorn* att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:100 och motionerna 1988/89:Ub552, 1988/89:Ub587 yrkande 2 delvis, 1988/89:Ub603 yrkande 6 delvis, 1988/89:Ub647 delvis, 1988/89:Ub673 yrkande 6 delvis, 1988/89:Ub698 delvis, 1988/89:Ub712 yrkande 6 och 1988/89:Ub834 yrkande 37 till *Utbildning för administrativa, ekonomiska och sociala yrken* för budgetåret 1989/90 anvisar ett reservationsanslag av 432 123 000 kr.

Stockholm den 4 april 1989

På utbildningsutskottets vägnar

Lars Gustafsson

Närvarande: Lars Gustafsson (s), Larz Johansson (c), Helge Hagberg (s), Bengt Silfverstrand (s), Lars Leijonborg (fp), Lars Svensson (s), Göran Allmér (m), Ingvar Johnsson (s), Berit Löfstedt (s), Birger Hagård (m), Marianne Andersson (c), Björn Samuelson (vpk), Eva Goës (mp), Ingegerd Wärnersson (s), Jan Björkman (s), Ulf Melin (m) och Isa Halvarsson (fp).

Reservationer

1. Planeringsramar för ekonomlinjen (mom. 2)

Göran Allmér, Birger Hagård och Ulf Melin (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "Såsom nyss" och på s. 6 slutar med "och 1988/89:Ub722" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser inte att den svenska ekonomutbildningen i dag har den kvalitet som kan krävas för att den skall motsvara god internationell standard. Detta har bl.a. påvisats i Ingenjörsvetenskapsakademiens rapport *Ekonomer för framtiden* (IVA-rapport 358/IVA-EKONOMI 1988:1). Enligt denna rapport är det stora svårigheter att rekrytera såväl lärare till utbildningen som forskarstuderande efter avslutad grundutbildning. Vidare anges i rapporten att den svenska forskningen har svårigheter att hävda sig internationellt, att den korta studietiden, det låga antalet undervisningstimmar och den schablonmässiga examinationen gör att kunskaper om fundamentala metoder och modeller ofta är mycket ytliga samt slutligen att basblocket är en misslyckad hybrid, där man försökt ge dels grundlig teoretisk träning, dels solid träning i ekonomiska tekniker. Den sistnämnda typen av utbildning skulle enligt rapporten mycket väl kunna ges vid de regionala högskolorna.

Även om utskottet anser att IVA:s rapport kan diskuteras på vissa punkter förefaller slutsatserna vara väl underbyggda. Utskottet utgår från att de synpunkter som framförts beträffande uppdelningar i två typer av ekonomutbildningar, en fyraårig civilekonomutbildning med ökade resurser och en

tvåårig högskoleekonomutbildning med inriktning på administrativa befattningar inom ekonomi-, inköps-, försäljnings- eller personalområdena kommer att beaktas. Detta kan lämpligen ske i samband med de jämförande studier med bl.a. ekonomutbildningar i andra länder som utskottet förutsätter att regeringen redovisar för riksdagen snarast. Utskottet tillstyrker således yrkande 6 i motion 1988/89:Ub673 i denna del.

I avvaktan på överväganden om den framtida uppläggningsdelen av ekonomutbildningarna anser utskottet att riksdagens tidigare beslut om att fördjupningsdelen skall inrättas på alla de tjugo orter där basblocket finns bör frångås. Utskottet anser, med tillstyrkan av yrkandena 3 och 5 i motion 1988/89:Ub673, att ansvaret för fördjupningsdelen skall åvila universiteten samt högskolorna i Örebro, Karlstad och Växjö. Dessa kan då besluta att utlokalisera vissa inriktningar av fördjupningsdelen till de högskoleenheter som tidigare endast haft basblocket. I konsekvens härmed och med tillstyrkan av yrkande 3 i motion 1988/89:Ub673 avstyrker utskottet också regeringens förslag att inrätta fördjupningsdelen vid högskolorna i Gävle-Sandviken, Jönköping och Skövde, liksom förslagen i motionerna 1988/89:Ub557, 1988/89:Ub706, 1988/89:Ub722 och 1988/89:Ub570 att inrätta fördjupningsdelen vid högskolorna i Kristianstad och Borås.

De medel som enligt propositionen föreslås disponeras av de mindre högskoleenheterna för fördjupningsblocket bör fördelas mellan de universitet och högskolor som i fortsättningen skall ha ansvaret för fördjupningsdelen av ekonomlinjen. Vad utskottet anfört om ansvaret för, lokaliseringen av och resurser för ekonomlinjens fördjupningsdel bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 2 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. *beträffande planeringsramar för ekonomlinjen*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub673 yrkandena 3, 4 och 5 samt 6 delvis, med anledning av proposition 1988/89:100 och med avslag på motionerna 1988/89:Ub557, 1988/89:Ub570, 1988/89:Ub587 yrkande 1, 1988/89:Ub590, 1988/89:Ub603 yrkande 5, 1988/89:Ub706 och 1988/89:Ub722 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om ansvaret för, lokaliseringen av och resurser för ekonomlinjens fördjupningsdel samt planeringsramar för ekonomlinjen i övrigt.

2. Planeringsramar för ekonomlinjen (mom. 2)

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "för ekonomlinjen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser, i likhet med motionärerna, att det är angeläget att ekonomutbildningen vid högskolan i Gävle-Sandviken utökas med 30 platser till totalt 60 nybörjarplatser för att tillgodose behovet av utbildning inom basblocket i Hälsingland. Genom det ökade antalet studerande inom basblocket underlättas också möjligheterna att senare inrätta fler fördjupningsalternativ vid högskolan. De medel som krävs för den föreslagna

utökningen för budgetåret bör regeringen anvisa i kompletteringspropositionen. Vad utskottet anfört om utökning av planeringsramen för ekonomlinjens basblock vid högskolan i Gävle–Sandviken bör riksdagen med tillstyrkan av motionerna 1988/89:Ub587 yrkande 1, 1988/89:Ub590 och 1988/89:Ub603 yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna.

I övrigt tillstyrker utskottet de av regeringen föreslagna planeringsramarna för ekonomlinjen.

dels att moment 2 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. *beträffande planeringsramar för ekonomlinjen*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub587 yrkande 1, 1988/89:Ub590 och 1988/89:Ub603 yrkande 5, med anledning av proposition 1988/89:100 och med avslag på motionerna 1988/89:Ub557, 1988/89:Ub570, 1988/89:Ub673 yrkandena 3, 4 och 5 samt 6 delvis, 1988/89:Ub706 och 1988/89:Ub722 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om utökning av planeringsramen för ekonomlinjens basblock vid högskolan i Gävle–Sandviken,

3. Förlängning av systemvetenskapliga linjen m.m. (mom. 6)

Göran Allmér, Birger Hagård och Ulf Melin (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Vad gäller" och slutar med "1988/89:Ub673 yrkande 7" bort ha följande lydelse:

Vad gäller motionsyrkandet om ökad percapitatilldelning anser utskottet att denna fråga bör avvakta UHÄ:s beredning av den tidigare nämnda rapporten.

Då systemvetenskapliga linjen är den viktigaste högre utbildningen för administrativt inriktat arbete inom dataområdet anser dock utskottet att den systemvetenskapliga linjen redan nu bör förlängas från 120 poäng till 160 poäng för att inrymma bl.a. de moment som motionärerna pekat på. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med ett sådant förslag. Vad utskottet anfört om förslag om förlängning av den systemvetenskapliga linjen bör riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub673 yrkande 7 och med anledning av motion 1988/89:Ub631 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 6 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

6. *beträffande förlängning av systemvetenskapliga linjen m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub673 yrkande 7 och med anledning av motion 1988/89:Ub631 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,